

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Redovisning av effekterna av övergången till beslut om bostadstillägg tills vidare

I regleringsbrevet för budgetåret 2013 avseende Pensionsmyndigheten finns ett uppdrag angående effekter av övergången till beslut om bostadstillägg som gäller tills vidare.

Pensionsmyndigheten får härmed överlämna bifogade redovisning av uppdraget i regleringsbrevet. Pensionsmyndighetens styrelse har vid sitt sammanträde den 23 oktober 2013 informerats om denna redovisning.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Katrin Westling Palm i närvaro av enhetschefen Kent Larsson och produktutvecklaren Stig-Åke Petersson, den senare som föredragande.

Katrin Westling Palm

Stig-Åke Petersson

www.pensionsmyndigheten.se

Pensionsmyndighetens redovisning av effekterna av övergången till beslut om bostadstillägg som gäller tills vidare.

Återrapportering

Pensionsutvecklingsavdelningen
Stig-Åke Petersson

Datum 2013-10-24
Dok.bet. PID132231
Version 1.0
Dnr/Ref. VER 2013:305

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	3
Hur skedde övergången	4
Antal omräkningar på grund av ändrad tjänstepension	5
Hur aviseringarna från Skatteverket har påverkat bostadstilläggen.	6
Utformning och resultat av efterkontrollen.	6
Hur har handläggningstiderna och antalet återkrav påverkats.....	8
Hur har kvalitén påverkats	9

Sammanfattning

Från den 1 november 2012 gäller nya regler för beviljande av bostadstillägg (BT) som innebär att BT kan beviljas utan tidsbegränsning (tillsvidare) istället för som tidigare endast under en begränsad tidsperiod (som regel 12 månader). I regleringsbrevet finns ett uppdrag till Pensionsmyndigheten att redovisa övergången till de nya reglerna och effekterna härav.

Som en förberedelse till lagändringen påbörjade Pensionsmyndigheten att från juni 2012 kvalitetssäkra besluten om BT avseende de uppgifter som låg till grund för beräkningen av BT. Under november 2012 granskades ett antal ärenden för att kontrollera kvaliteten i dessa ärenden. Denna granskning avsåg dels 384 slumpvis utvalda ärenden avseende ensamstående pensionärer med enkla inkomst- och boendeförhållande, dels 72 slumpvis utvalda ärenden som avsåg ärenden med mer komplicerade inkomstförhållanden. Resultatet av denna granskning visade att andelen som bedömdes vara materiellt riktiga uppgick till 96 procent. Mot denna bakgrund beslutade Pensionsmyndigheten att i samband med årsräkningen omvandla vissa tidsbegränsade beslut till tillsvidare beslut utan ett särskilt ansökningsförfarande.

Totalt omfattade årsräkningen ca 252 000 ärenden. Av dessa omvandlades ca 187 000 automatiskt till tillsvidarebeslut medan ca 12 000 ärenden fick tillsvidarebeslut på grund av en inkommen ansökan. Efter årsräkningen finns det fortfarande drygt 53 000 ärenden om BT som har ett tidsbegränsat beslut, som kommer att omvandlas till tillsvidarebeslut när en ny ansökan om BT inkommer.

Pensionsmyndigheten har vidtagit flera åtgärder för att kvalitetssäkra besluten om BT tills vidare. Det är dock inte möjligt att redan nu redovisa några resultat av dessa åtgärder, bl.a. beroende på att arbetet med olika kontrollåtgärder ännu inte slutförts. En första redovisning kommer dock att lämnas i årsredovisningen. Det bör betonas att effekterna på lång sikt inte kan bedömas förrän senare.

Enligt Pensionsmyndighetens bedömning har övergången från tidsbegränsade beslut till beslut tills vidare i allt väsentligt varit positiv och bidragit till att handläggningen av ärenden om BT sker snabbare utan att kvaliteten i handläggningen och besluten i de enskilda ärendena har försämrats.

Även om regelförändringen med beslut tills vidare har underlättat handläggningen för administrationen och förenklat ansökningsförfarandet för pensionärerna kvarstår att regelverket fortfarande är detaljerat och komplicerat, varför det är önskvärt att gällande bestämmelser också kan förenklas. Pensionsmyndigheten avser att under 2014 analysera möjligheterna att schablonisera BT och avser att senare återkomma till regeringen i denna fråga.

Bakgrund

Bostadstillägget ska, tillsammans med garantipension och äldreförsörjningsstöd, garantera personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension ett värdesäkrat grundskydd. Även personer med sjuk- eller aktivitetsersättning kan beviljas BT, men handläggningen av dessa ärenden sker på Försäkringskassan.

Antalet pensionärer med BT uppgick 2012 till ca 263 000 st. Medelbeloppet för det utbetalda BT uppgick i dessa ärenden till knappt 2 300 kr/mån.

Från den 1 november 2012 gäller nya regler för beviljandet av BT. De äldre reglerna innebar att BT beviljades för en tidsbegränsad period (som regel 12 månader men det var möjligt att bevilja BT upp till 36 månader). För att ha rätt till fortsatt BT, efter den beviljade tidsperioden, krävdes att pensionären inkom med en ny ansökan om BT. De nya reglerna innebär att BT kan beviljas tills vidare, utan tidsbegränsning. I stället görs kontinuerliga efterkontroller av de faktorer som påverkar rätten till och storleken av BT.

I samband med förändringarna den 1 november 2012 förvandlades flertalet pågående ärenden om BT från tidsbegränsade beslut till tillsvidare-beslut utan att en ny ansökan om BT behövde lämnas in av pensionärerna.

I regleringsbrevet för budgetåret 2013 avseende Pensionsmyndigheten finns ett uppdrag angående effekter av övergången till beslut om bostadstillägg som gäller tills vidare. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2013.

Hur skedde övergången

Som en förberedelse till lagändringen började Pensionsmyndigheten i juni 2013 att kvalitetssäkra beslutsunderlagen i samband med handläggningen av nya ansökningsärenden (gäller både förstagångs- resp. fortsättningsärenden). Det innebar att de uppgifter som lämnades i ansökan om BT kontrollerades mot tidigare ansökan, handlingar som bifogats ansökan för att styrka de lämnade uppgifterna (exempelvis årsbesked från bank eller specifikation till senaste självdeklaration) och kontroll i olika register (exempelvis folkbokföringsuppgifter och uppgifter om vissa tjänstepensioner).

Under november 2012 granskades sedan ett antal ärenden för att kontrollera kvalitén i dessa ärenden och att beslutsunderlagen inte var för gamla. Granskningen av dessa ärenden gjordes av fyra jurister på rättsenheten samt en medarbetare på vardera pensionsutvecklingsavdelningen och pensionsadministrationsavdelningen.

De ärenden som var föremål för granskningen bestod av två grupper av ärenden. I den första gruppen, som omfattade 384 slumpvis utvalda ärenden, ingick ärenden avseende ensamstående pensionärer med enkla inkomst- och boendeförhållande. Den andra gruppen ärenden, som omfattade 72 slumpvis utvalda ärenden, avsåg beslut som hade beslutats av mycket erfarna handläggare och som därför bedömts ha god kvalitet avseende materiellt riktigt beslut. Dessa ärenden avsåg mer komplicerade inkomstförhållanden.

Granskningen visade att andelen som bedömts vara materiellt riktiga uppgick till 96 procent i båda grupperna. Det kan nämnas att vid denna bedömning har mindre felaktigheter, som inte påverkade storleken av BT har godtagits som materiellt riktiga. På det sättet skiljer sig bedömningen åt i förhållande till den kontinuerliga kvalitetskontrollen. Beslutsunderlagen bedömdes också vara aktuella och kunde läggas till grund för bedömningen av den fortsatta rätten till BT. Mot denna bakgrund beslutade därför Pensionsmyndigheten att i samband med årsräkningen även omvandla vissa tidsbegränsade beslut till tillsvidare-beslut utan ett särskilt ansökningsförfarande. De ärenden som omvandlades var ärenden med enkla inkomstförhållanden och ärenden som bedömdes ha god kvalitet avseende materiellt riktigt beslut.

Pensionsmyndighetens redovisning av effekterna av övergången till beslut om bostadstillägg som gäller tills vidare.
Återrapportering
Stig-Åke Petersson

Datum 2013-10-24
Dok.bet. PID132231
Version 1.0
Dnr/Ref. VER 2013:305

Antalet ärenden om BT som var aktuella i samband med årsomräkningen uppgick till 252 049 st. Av dessa hade sammanlagt 198 637 ärenden erhållit tillsvidare-beslut, varav 186 894 st. hade omvandlats automatiskt i samband med årsomräkningen. Mellanskillnaden (11 743 ärenden) utgjordes av ärenden som handlagts efter lagändringen på grund av en inkommen ansökan och där handläggaren beviljat BT tills vidare.

Efter dessa omräkningar återstår således 53 412 ärenden som har ett beslut om BT som är tidsbegränsat. Dessa ärenden kommer att handläggas i samband med att en ansökan om förlängt BT inkommer till Pensionsmyndigheten (2013-2015). De pensionärer som har beviljats äldreförsörjningsstöd (ÄFS) tillsammans med BT (13 847 ärenden) är alltid tidsbegränsade då ÄFS aldrig kan beviljas för en tidsperiod som överstiger tolv månader.

Den genomförda omräkningen i samband med årsskiftet kan sammanfattas i följande tabell:

<i>Åtgärd</i>	<i>Antal ärenden</i>
Ärenden vid årsomräkningen	252 049
Därav BT som beviljats tills vidare p.g.a. inkommen ansökan	11 743
Därav BT som automatiskt omvandlats till tillsvidare-beslut	186 894
BT som fortfarande har ett tidsbegränsat beslut	53 412

När det gäller informationen till pensionärerna erhöll de under december månad ett särskilt informationsbrev där vi informerade om de nya reglerna med beslut om BT tills vidare. Vid årsskiftet räknades BT om med hänsyn till ändrade pensionsförmåner på grund av ändrat prisbasbelopp m.m. varvid ett nytt beslut om BT sändes ut till pensionärerna. Av detta beslut framgick också, när det var relevant, att BT hade beviljats tills vidare.

Utöver denna direktinformation till berörda pensionärer har vi genomfört olika informationsinsatser, av vilka kan nämnas:

*Aktualisera informationen på Pensionsmyndighetens hemsida (inkl. särskilda banners under flera veckor som informerade om regeländringen).

*Förändrad blankett för anmälan om förändringar samt justering av anvisningarna för ansökan).

* Information till våra informatörer som regelbundet håller föredrag om BT via ett nätverk av vidareinformatörer (pensionärsorganisationer, fackförbund etc).

*Information till samordnare på Sveriges Kommuner och Landsting som ansvarar för information till ett nätverk för alla som är god man.

*Information i våra sociala mediekanalet (Facebook och Twitter).

* Information via media (presskonferens, pressmeddelande m m).

Under hela genomförandefasen skedde varje vecka återrapportering till samtliga gruppchefer för BT vid kontoren, som sedan vidareinformerade handläggarna om förberedelsearbetet. I anslutning till lagändringens ikraftträdande utbildades också samtliga handläggare i det nya regelverket.

Antal omräkningar på grund av ändrad tjänstepension

I slutet av januari 2013 gjordes en andra maskinell förfrågan i sammanlagt 301 151 ärenden till följande tjänstepensionsbolag: AMF, AFA, Alecta, KPA och SPV. Det var första gången som tjänstepensioner från AFA, KPA och SPV ingick i den maskinella förfrågan. Vid den första maskinella förfrågan 2012 hade dessa tre bolag inte anslutits till förfrågningsrutinen. Det kan nämnas att arbete pågår att få ytterligare tjänstepensionsbolag att ansluta sig till den maskinella rutinen under 2013. Vi räknar med att under 2013 och 2014 kommer ytterligare tre tjänstepensionsbolag att ansluta sig till möjligheten att göra maskinella förfrågningar från 2015

När det gäller BT som handlagts av Pensionsmyndigheten har 160 826 pensionärer någon form av tjänstepension och av dessa har 146 819 pensionären en tjänstepension från något av de tjänstepensionsbolag där en maskinell förfrågan gjorts och som således kunde räknas om maskinellt. Det innebär således att 91 procent av antalet ärenden med BT täcks av den maskinella förfrågan. Denna siffra kommer att öka till ca 95 procent om tre ytterligare tjänstepensionsbolag ansluter sig till förfrågningsrutinen.

Av de 146 819 ärendena som räknats om på grund av den maskinella omräkningen avsåg 122 428 ärenden som beviljats BT tills vidare. Den maskinella omräkningen medförde att BT drogs in i 375 ärenden. Orsaken till indragningen var att tjänstepensionen hade ökat så att BT inte längre kunde beviljas. Av de som fick ett minskat BT (132 546 ärenden) var sänkning mindre än 70 kr/månad. I vissa fall hade BT ökat beroende på att tjänstepensionen hade sänkts (exempelvis därför att viss del av tjänstepensionen endast betalas ut i fem år). Hur många pensionärer som fick höjt BT har dock inte varit möjligt att utreda.

Hur aviseringarna från Skatteverket har påverkat bostadstilläggen.

Under 2012 har taxeringsuppgifter från Skatteverkets överfört maskinellt till Pensionsmyndigheten. När det gäller utfallet i januari 2012, avseende inkomståret 2010, har totalt 13 586 ärenden indikerat skillnader mellan den angivna inkomsten i BT-ärendet och den taxerade inkomsten. Vid motsvarande körning i september 2013, avseende inkomståret 2011, var motsvarande siffra 14 999 ärenden. Totalt har således 28 591 ärenden listats för manuell utredning om inkomstförhållandena.

Bearbetning av dessa utfall pågår men det föreligger ännu inte någon fullständig sammanställning av resultat. Resultatet av 953 visar att 587 ärenden inte föranlett någon åtgärd (flertalet av dessa avser inkomst av kapital), medan 38 ärenden föranlett omräkning av det löpande ärendet. I 328 ärenden har en återkravsutredning påbörjats.

Utformning och resultat av efterkontrollen.

Den efterkontroll som hittills har bedrivits har bestått i kontroll av taxeringsuppgifter från Skatteverket och flera tjänstepensionsbolag. Det finns ännu endast begränsade sammanställningar av i hur stor utsträckning dessa kontroller har resulterat in ett

förändrat BT. Av uppgifterna ovan framgår dock att det maskinella utbytet med de större tjänstepensionsbolagen har resulterat i att 375 BT-ärenden har dragits in.

Under hösten 2013 genomförs flera riktade efterkontroller i syfte att ge en ökad kunskap om beståndet och vilka riskgrupper som finns. Eftersom ev. felaktigheter som upptäcks rättas leder det till att de sökande får rätt bostadstillägg och kvaliteten i beståndet ökar. Efterkontrollen ger också oss kunskap om när och hur ofta de sökande anmäler ändringar

De riktade efterkontroller som planeras är

- 1 Riktad efterkontroll på 1 procent av alla ärenden med tillsvidarebeslut.
- 2 Riktad efterkontroll på de ärenden som omvandlats maskinellt till tillsvidarebeslut (s.k. enkla ärenden med låg risk för felaktigheter). Syftet med efterkontrollen är utöver det ovan nämnda även att säkerställa att den maskinella omvandlingen av enkla ärenden grundades på en korrekt riskbedömning. I riskbedömningen antog man vi att de sker få ändringar för denna grupp samt att man fångar upp ändringarna genom impulser och omräkningar.
- 3 Riktad efterkontroll för att få en uppskattning av kvaliteten i uppgifterna i de ärenden där pensionären angivit förmögenhet över 250 000 kr. Dessa kontroller motiveras av att hög förmögenhet påverkar rätten till BT i stor utsträckning och att felaktigheten blir störst vid ev. felaktiga uppgifter. I 1 procent- kontrollen utreder vi däremot förmögenhet över 120 000 kr, då det först då påverkar rätten till BT.
- 4 Riktad efterkontroll för att få en uppskattning av kvaliteten i uppgifterna i de ärenden där pensionären angivit boendelån/skuldränta.
- 5 Riktad efterkontroll för att få en uppskattning av kvaliteten i uppgifterna i de ärenden där pensionären angivit utländsk pension
- 6 Riktad efterkontroll för att se om rätta uppgifter på vilka som bor på angiven adress ligger till grund för BT.

Vid prioritering av vilka kontroller vi ska börja med har vi utgått från att kontrollera uppgifter där BT-tagarens uppgifter ligger till grund för beslutet. Därmed är osäkerheten om kvaliteten i dessa uppgifter störst.

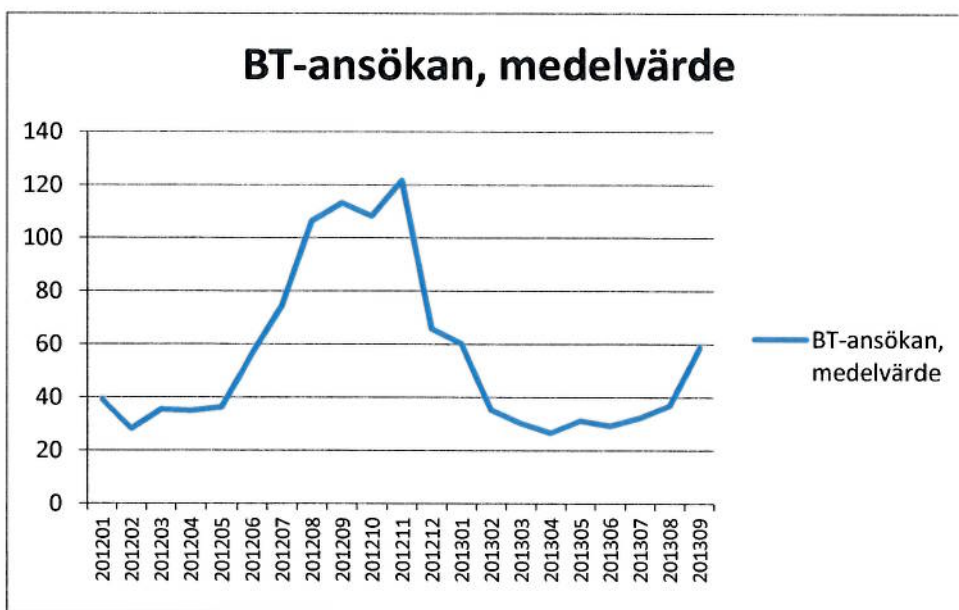
Den riktade efterkontrollen på 1 procent av beståndet är tänkt att vara en årlig kontroll. Övriga kontroller planeras i första hand att genomföras hösten 2013. Resultatet av de under hösten påbörjade efterkontrollerna kan i vissa fall bli klart först i början av 2014. Beroende på utfallet av de pågående kontrollerna kommer Pensionsmyndigheten att ta ställning till vilka efterkontroller som vi bör genomföra under 2014.

Utgångspunkten är därvid att prioritera efterkontroller som bidrar till att höja kvaliteten i beståndet och minska risken för felaktigheter.

Det kan också nämnas att Pensionsmyndigheten varje år tar fram en kontrollplan som bygger på en riskanalys av vilka förändringar i regelverk och administrativa rutiner som kan påverka kvalitén i handläggningen. En sådan omständighet är givetvis resultatet av de efterkontroller som just nu genomförs när det gäller BT.

Hur har handläggningstiderna och antalet återkrav påverkats

När det gäller handläggningstiderna kan konstateras att det genomsnittliga värdet för 2012 var 72 dagar. Under hösten 2012 steg handläggningstiderna beroende på en omfattande avverkning av äldre ärenden där vi under 2011 fattat interimistiska beslut. Den nuvarande handläggningstiden för BT-ansökningar ligger på en nivå som är lägre än våren 2012, dvs. innan avverkningen av ärendena om interimistiska beslut. Under september 2013 har dock handläggningstiderna ökat något.

I den kontinuerliga kvalitetskontrollen mäts andelen utbetalningar där pensionären fått ett korrekt BT-belopp utbetalt. Bedöms utbetalningen vara felaktig kan det gälla både för mycket och för lite utbetalt BT. Under de sju första månaderna 2013 har andelen korrekta utbetalningar av BT varit följande.

Månad	Procent
Januari	92
Februari	85
Mars	83
April	93
Maj	90
Juni	86
Juli	81

Ser man till en rullande period på tolv månader uppgår andelen korrekta utbetalningar till 87 procent (bortser man från belopp under 25 kr är andelen 91 procent). I

Pensionsmyndighetens årsredovisning för 2012 redovisas att utbetalningsprecisionen uppgick till knappt 77 procent. Även om utfallet hittills i år innebär en betydlig förbättring är det önskvärt med ytterligare förbättringar.

När det gäller antalet återkrav visar den en mindre ökning från ca 6 600 vid årets början till ca 6 900 ärenden vecka 21. Det går dock inte att av statistiken utläsa orsaken till denna ökning, men det saknas indikationer på att ökningen har samband med de nya reglerna om tillsvidare-beslut.

Hur har kvaliteten påverkats

Enligt Pensionsmyndighetens bedömning har övergången från tidsbegränsade beslut till beslut tillsvidare i allt väsentligt varit positiv och bidragit till att handläggningen av ärenden om BT sker snabbare utan att kvaliteten i handläggningen och besluten i de enskilda ärendena har försämrats. Även om vissa fel har konstaterats är omfattningen av dessa inte av större omfattning än vad som gällde före lagändringen.

Pensionsmyndigheten har vidtagit flera åtgärder för att kvalitetssäkra besluten om BT tills vidare. Det är dock inte möjligt att redan nu redovisa några resultat av dessa åtgärder, bl.a. beroende på att arbetet med olika kontrollåtgärder ännu inte slutförts. En första redovisning kommer dock att lämnas i årsredovisningen. Det bör betonas att effekterna på lång sikt inte kan bedömas förrän senare.

Genom den utökade efterkontrollen som påbörjats under hösten 2013 kommer kvaliteten i besluten att ytterligare förbättras. Det innebär att vi kan avsätta mer resurser till kvalitetshöjande åtgärder. Som exempel kan nämnas att vi försöker hitta olika arbetsmetoder för utökad samverkan mellan handläggarna i enskilda ärenden.

Det tidigare regelverket innebar att det fanns vissa perioder när antalet ansökningar om BT ökade mycket och skapade långa handläggningstider, vilket var särskilt kännbart under sommarmånaderna. Sedan möjligheten att bevilja BT tills vidare har införts har det skapats förutsättningar att jämna ut de periodvisa topparna och Pensionsmyndigheten gör den bedömning att vi därför kan undvika extremt långa handläggningstider.

Pensionsmyndigheten vill också framhålla vikten av att ett regelförenklingsförslag, som tidigare lämnats in till regeringen, kommer att genomföras. Förslaget innebär att anmälningsskyldigheten för BT ska begränsas till att avse väsentliga förändringar av inkomstförhållandena. I dag gäller att det finns en anmälningsskyldighet även för små förändringar, som inte påverkar storleken av BT, vilket är resurskrävande och dessutom innebär onödigt arbete för pensionärerna. Om anmälningsskyldigheten förändras kommer det att medföra att färre ärenden behöver handläggas och myndigheten kan istället använda befintliga personella resurser för att förbättra kvalitén i handläggningen.